

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2003-2004

8 januari 2004

VOORSTEL VAN DECREET

– van de heren Bruno Tobback, Francis Vermeiren, Herman Lauwers en Ludwig Caluwé –

**tot regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven
voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement**

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Algemene toelichting**1. Overdracht van de bevoegdheid inzake de controle van de verkiezingsuitgaven**

De reglementering van de kiescampagnes en de verkiezingsuitgaven is een federale bevoegdheid. De wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen regelt deze aangelegenheid voor de federale verkiezingen. Voor de verkiezingen van de gemeenschaps- en gewestassemblees werd die regeling nagenoeg integraal overgenomen in de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.

Beide wetten leggen zowel aan de individuele kandidaten als aan de partijen een aantal beperkingen op bij het voeren van de verkiezingscampagnes. Enerzijds gelden zowel voor de kandidaten als voor de partijen wettelijk vastgelegde uitgavenplafonds. Anderzijds wordt de wijze waarop campagne mag worden gevoerd, strikt gereguleerd.

De wet van 19 mei 1994 vertrouwt de controle op de naleving van deze normen toe aan een federale controlecommissie die paritair is samengesteld uit leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en leden van de Senaat.

De recentste staatshervorming (Lambermont-akkoord) heeft de gemeenschappen en gewesten de bevoegdheid verleend om bij decreet of bij ordonnantie een eigen regeling inzake controle op de verkiezingsuitgaven vast te leggen. Art. 31, § 5, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd bij artikel 15 van de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, luidt als volgt :

"§ 5. Elke Raad of het door hem aangewezen orgaan oefent, volgens de bij decreet bepaalde regels, de controle van de verkiezingsuitgaven met betrekking tot de verkiezing van de Raad uit, alsook de

controle op de regeringsmededelingen van de leden van zijn regering.

De Wetgevende Kamers, de betrokken Raad of het door hem aangewezen orgaan moeten de sancties uitvoeren die met toepassing van de federale wetgeving betreffende de beperking van de verkiezingsuitgaven zijn opgelegd door een andere assemblee of door het door haar aangewezen orgaan."

Deze bepaling is in werking getreden op 1 januari 2002. Dit decreet geeft uitvoering aan de bovenvermelde bevoegdheidsoverdracht.

In de memorie van toelichting bij artikel 31, § 5, BWHI stelt de regering uitdrukkelijk dat de regeling van de controle op de verkiezingsuitgaven geen deel uitmaakt van de zogenaamde kiesrechtzaken, zoals bedoeld in artikel 118 van de Grondwet¹. Zo geeft de regering te kennen dat ze van oordeel is dat de bevoegdheid van de gemeenschaps- en gewestassemblees om hun verkiezingsuitgaven te controleren, niet kadert in hun constitutionele autonomie, en bijgevolg ook geen tweederde meerderheid vereist. Voor de oprichting van een Vlaamse Controlecommissie en de decretale regeling van de controle van de verkiezingsuitgaven volstaat dus een gewone meerderheid².

2. Bevoegdheidsverdeling inzake de controle van de verkiezingsuitgaven

De regeling inzake verkiezingsuitgaven bestaat uit drie aspecten die onderling sterk met elkaar verbonden zijn : (1) de normen die kandidaten en partijen moeten respecteren tijdens kiescampagnes, (2) de feitelijke controle op de naleving van de normen, inclusief het opleggen van de straffen, en (3) de straffen in geval van schending van de normen.

¹ Ontwerp van bijzondere wet houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen, *Parl. St. Senaat*, 2000-01, nr. 709/1, p. 13.

² Terzijde kan worden vermeld dat de Raad van State deze zienswijze niet steunt, en van oordeel is dat de controle van de verkiezingsuitgaven alleen in het kader van de constitutionele autonomie aan de gemeenschappen en gewesten, en dus uitsluitend aan het Vlaams Parlement, het Parlement van de Franse Gemeenschap en het Waals Parlement, kan worden overgedragen (*Parl. St. Senaat*, 2000-01, nr. 709/1, p. 56-57).

2.1. Normen

Het fundament van de regeling wordt gevormd door de normen die de kandidaten en de politieke partijen tijdens hun verkiezingscampagne moeten naleven. Die normen liggen vast in de wet van 19 mei 1994 en blijven ook na de uitvoering van het Lambermontakkoord een federale aangelegenheid. De federale wetgever blijft bijgevolg bevoegd om voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement de verkiezingsuitgaven te definiëren, de maximaal te besteden bedragen vast te leggen en de geoorloofde campagnemiddelen aan te wijzen.

2.2. Aangifte en feitelijke controle van de verkiezingsuitgaven

De controle op de naleving van de wetgeving inzake verkiezingsuitgaven is sinds 1 januari 2002 een bevoegdheid van het Vlaams Parlement (artikel 31, § 5, BWHI). Die bevoegdheid heeft in eerste instantie betrekking op de feitelijke controle van de verkiezingsuitgaven door het Vlaams Parlement.

De regeling van de aangifte van de verkiezingsuitgaven vormt een onderdeel van de controlebevoegdheid. De aangifteprocedure is immers onlosmakelijk verbonden met de controle van de verkiezingsuitgaven zelf, en behoort bijgevolg tot de bevoegdheid van de decreetgever.

De niet-naleving van de aangifteplicht wordt strafbaar gesteld. Aangezien de decreetgever bevoegd is om de aangifteprocedure vast te leggen, is hij ook bevoegd de inbreuken op deze regeling strafbaar te stellen. De decreetgever kan immers strafbepalingen invoeren die betrekking hebben op inbreuken op de door hemzelf uitgevaardigde bepalingen (artikel 11, BWHI). De strafsancities die in het voorstel van decreet zijn opgenomen zijn gebaseerd op de bestaande sanctieregeling van de wet van 19 mei 1994.

De wet van 19 mei 1994 heeft een tweevoudig sanctiemechanisme uitgewerkt, en maakt daarbij een onderscheid tussen de aangiften van de individuele kandidaten en de aangiften van de politieke partijen.

Een onregelmatige aangifte van de verkiezingsuitgaven door een individuele kandidaat wordt door de strafrechter beoordeeld, en worden bestraft met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en/of een geldboete van 50 tot 500 euro.

Een onregelmatige aangifte van de verkiezingsuitgaven door een politieke partij wordt beoordeeld

door een parlementaire controlecommissie. Bij een overtreding verliest de betreffende partij haar partijtjodotatie voor een door de controlecommissie te bepalen periode.

2.3. Sancties in geval van het gebruik van verboden campagnemiddelen of het overschrijden van de uitgavenplafonds

De Raad van State heeft uitdrukkelijk gesteld dat de bevoegdheid om de controle op de naleving van de federale regels te organiseren en uit te oefenen mede betrekking heeft op de sancties die bij een overtreding van de federale regels opgelegd kunnen worden³. Samen met de feitelijke controle op de verkiezingsuitgaven, is dus ook de bevoegdheid om de sancties op de niet-naleving van de regelgeving inzake verkiezingsuitgaven vast te leggen, overgeheveld naar de decreetgever.

De beperkte strafrechtelijke bevoegdheid van de gemeenschappen en gewesten begrenst de mogelijkheid van de decreetgever om zelf een volledig nieuwe sanctieregeling uit te werken. Krachtens artikel 11, BWHI kan de decreetgever alleen strafbepalingen invoeren, voorzover die betrekking hebben op inbreuken op de door hemzelf uitgevaardigde bepalingen. De decreetgever is niet bevoegd om inbreuken op federale normen strafbaar te stellen, noch om straffen op de niet-naleving van die normen vast te stellen. De strafrechtelijke sancties in de wet van 19 mei 1994 op de overschrijding van de uitgavenplafonds door individuele kandidaten blijven bijgevolg gelden.

De decreetgever kan anderzijds wel sancties van niet-strafrechtelijke aard vastleggen. De politieke partijen die de wettelijke uitgavenplafonds overschrijden of niet-geoorloofde campagnemiddelen gebruiken, verliezen een deel van de aanvullende partijfinanciering die het Vlaams Parlement toekent aan de politieke partijen, zoals geregeld in artikel 9 van het reglement van het Vlaams Parlement. De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven spreekt zich uit over de omvang van de inhouding. De minimum- en maximuminhouding stemmen overeen met de bedragen die voorheen door de federale controlecommissie konden worden ingehouden (artikel 9, wet 19 mei 1994).

³ *Parl. St.* Senaat, 2000-2001, nr. 709/1, p. 56: “Aan de gemeenschappen en de gewesten wordt enkel de bevoegdheid toegekend om de controle op de naleving van de federale regels te organiseren en uit te oefenen. Die bevoegdheid heeft mede betrekking op de sancties die in geval van overtreding van de federale regels opgelegd kunnen worden.”

3. Oprichting van een Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven

De kiescampagnes in het kader van de verkiezing van het Vlaams Parlement worden gecontroleerd door een Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven, bestaande uit Vlaamse volksvertegenwoordigers. De samenstelling van de commissie en de benoeming van de leden ervan geschieden volgens de regels bepaald in het reglement van het Vlaams Parlement.

De Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven toetst de verkiezingsuitgaven en de campagne-methoden van de individuele kandidaten en van de politieke partijen aan de normen, opgenomen in de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap. De commissie onderzoekt de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen met inbegrip van de opmerkingen die eventueel door de kiezers ingediend zijn, en stelt op basis daarvan een eindverslag op. Desgevallend legt de commissie ook sancties op aan de politieke partijen die een inbreuk hebben gepleegd op het verbod op het gebruik van commerciële reclameborden en -affiches of die de vastgelegde uitgavenplafonds overschreden hebben.

4. Gelijktijdige verkiezingen

De verkiezing van het Vlaams Parlement valt steeds samen met de verkiezing van het Brusselse Parlement en de verkiezing van het Europees Parlement (artikel 117, tweede lid, GW). Het samenvallen van die drie verkiezingen creëert op vlak van de controle van de verkiezingsuitgaven extra problemen waaraan alleen door middel van samenwerking tussen de betrokken overheden het hoofd kan geboden worden.

4.1 Regels

Voor de politieke partijen en de individuele kandidaten die deelnemen aan verschillende verkiezingen die op dezelfde dag plaatsvinden, werden specifieke uitgavenplafonds vastgelegd in de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap en de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Europees Parlement.

Wanneer verschillende verkiezingen op eenzelfde dag plaatsvinden, mogen politieke partijen niet meer dan 1.000.000 euro besteden voor alle verkiezingsuitgaven en financiële verbintenissen samen.

Wanneer, bij gelijktijdige verkiezingen, een kandidaat op meer dan één lijst staat, dan mogen de maximumbedragen voor de individuele kandidaten, bedoeld in de wetten betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, niet samengevoegd worden. Alleen het hoogste maximumbedrag wordt in aanmerking genomen.

4.2 Aangifte

Voor de kandidaten en de partijen die deelnemen aan meerdere verkiezingen wordt de naleving van de wetgeving inzake verkiezingsuitgaven voortaan gelijktijdig gecontroleerd door meerdere controlecommissies, met inbegrip van de federale controlecommissie die bevoegd blijft voor de controle van de verkiezingsuitgaven voor het Europees Parlement.

Voor de verkiezingen van het Vlaams Parlement, het Brusselse Parlement en het Europees Parlement van 13 juni 1999 dienden de uitgaven van de campagnes voor de verschillende verkiezingen op één formulier ingevuld te worden. Dat formulier werd opgesteld door het federale Ministerie van

Binnenlandse Zaken⁴. Een ‘gespreide’ controle door de Vlaamse, de Brusselse en de federale controlecommissie is slechts zinvol als de commissies een algeheel overzicht hebben van de uitgaven die verricht werden voor alle verkiezingen waaraan de betrokken kandidaten of de betrokken partijen hebben deelgenomen. Het volstaat dus niet dat de Vlaamse Controlecommissie alleen ingelicht wordt over de verkiezingsuitgaven die betrekking hebben op de verkiezing van het Vlaams Parlement.

4.3 Sancties

De overschrijding van de uitgavenplafonds door individuele kandidaten wordt beoordeeld door de strafrechter die bij een overtreding een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en/of een geldboete van 50 tot 500 euro oplegt. In dit geval is er dus slechts één instantie, met name de strafrechter, die bevoegd is een sanctie op te leggen.

De verkiezingsuitgaven van de politieke partijen daarentegen worden voortaan gelijktijdig door verschillende instanties, met name de Vlaamse, de Brusselse en de federale controlecommissie, beoordeeld en desgevallend bestraft. De kans dat de controlecommissies op basis van dezelfde gegevens verschillende sancties uitspreken, is groot.

4 Ministerieel besluit van 2 maart 1999 tot vaststelling van het model van de verklaring waardoor de kandidaten voor de verkiezingen voor de federale Wetgevende Kamers, het Europees Parlement of de Gewest- en Gemeenschapsraden, zich verbinden tot het naleven van de wettelijke bepalingen betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven, tot aangifte van hun verkiezingsuitgaven binnen dertig dagen na de datum van de verkiezingen, en bovendien tot aangifte van de herkomst van de geldmiddelen die zij gebruiken om die uitgaven te dekken en tot registratie van de identiteit van de natuurlijke personen die hen giften van 5 000 BEF en meer gedaan hebben, en tot vaststelling van het model van de verklaring waarin de verkiezingsuitgaven die de kandidaten gedaan hebben voor verkiezingspropaganda worden vastgelegd, en het model van de verklaring van herkomst van de geldmiddelen die zij gebruiken om die uitgaven te dekken en ministerieel besluit van 2 maart 1999 tot vaststelling van het model van de schriftelijke verklaring waarbij de politieke partijen zich, in geval van verkiezingen voor de federale Wetgevende Kamers, het Europees Parlement of de Gewest- en Gemeenschapsraden, verbinden tot aangifte van hun verkiezingsuitgaven, tot aangifte van de herkomst van de geldmiddelen die zij gebruiken om die uitgaven te dekken, en tot registratie van de identiteit van de natuurlijke personen die hen giften van 5 000 BEF en meer gedaan hebben, en tot vaststelling van de modellen van de verklaring waarin de uitgaven van de partij voor verkiezingspropaganda worden vastgelegd en de verklaring van herkomst van de geldmiddelen die de partij gebruikt om die uitgaven te dekken.

In de eerste plaats zijn de sancties die de respectieve controlecommissies kunnen uitspreken niet identiek. De federale en de Vlaamse sancties zijn bijvoorbeeld beide van financiële aard, maar zullen nooit identiek zijn, gelet op de verschillende grondslagen waarop de berekening van de bedragen gebaseerd is. Bovendien is het denkbaar dat andere assemblees opteren voor niet-materiële sancties (zoals een publieke blaam), hetgeen bij vastgestelde overtredingen sowieso tot uiteenlopende sancties aanleiding geeft. Tot slot moet erop gewezen worden dat zelfs een identiek arsenaal van sancties voor de drie controlecommissies geen sluitende oplossing zou bieden. Elke controlecommissie beslist immers soeverein over de strafmaat. Ook hier zijn onderlinge verschillen tussen de drie controlecommissies mogelijk.

4.4 Samenwerkingsakkoord

De problemen die de gelijktijdige organisatie van de verschillende verkiezingen met zich meebrengen, moeten worden opgelost door een samenwerkingsakkoord. De betrokken regeringen (de federale, de Vlaamse regering, de Waalse regering, de Brusselse regering en de regering van de Duitstalige Gemeenschap) moeten daartoe een samenwerkingsakkoord sluiten. Dat samenwerkingsakkoord regelt minstens de volgende aangelegenheden :

- de aangifte van het geheel van de verkiezingsuitgaven. De politieke partijen en de kandidaten vullen op één aangifteformulier de verkiezingsuitgaven in die betrekking hebben op alle verkiezingen waaraan zij deelnemen. Dit vereenvoudigt niet alleen de aangifte van de diverse uitgaven, maar maakt vooral het werk van de controlecommissies meer overzichtelijk ;
- de situatie waarin meerdere controlecommissies een partij of een kandidaat voor eenzelfde overtreding verschillende sancties opleggen ;
- de doorwerking van de sancties die eerder door een andere assemblee zijn opgelegd in uitvoering van artikel 31, § 5, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen. Krachtens deze bepaling moeten de wetgevende kamers en de deelparlementen (of de door hen aangewezen organen) elkaars sancties, opgelegd met toepassing van de federale wetgeving betreffende de beperking van de verkiezingsuitgaven, toepassen. Het verdient aanbeveling de doorwerking van die sancties (uitdovend na eerstvolgende verkiezing ? verjaringstermijn voor de sancties ?) op uniforme wijze te regelen.

Aangezien het samenwerkingsakkoord betrekking heeft op aangelegenheden die bij decreet geregeld worden en het bovendien de verkiezingskandidaten persoonlijk bindt, zal het pas gevolgen hebben, nadat het bij decreet is goedgekeurd (zie artikel 92bis, § 1, BWHI).

Commentaar bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 2

Ingevolge een wijziging van artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, BWHI (bij artikel 12, 1° en 2°, van de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en de gemeenschappen) worden de Brusselse leden van het Vlaams Parlement vanaf 2004 rechtstreeks verkozen. Het nieuwe artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, BWHI voert bijgevolg impliciet een nieuwe kieskring 'Brussel' in voor de verkiezing van het Vlaams Parlement. De taken van de voorzitter van het hoofdbureau van een kieskring worden in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest uitgeoefend door de voorzitter van het gewestbureau dat met het oog op de verkiezing van het Brussels Parlement zitting houdt in de stad Brussel (artikel 16 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen). Voor zover de voorzitter van het gewestbureau niet-Nederlandstalig is, worden de bevoegdheden die dit decreet toevertrouwt aan de voorzitter van het gewestbureau uitgeoefend door de oudste Nederlandstalige bijzitter van het gewestbureau.

Artikel 3

De termijnen waarbinnen de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven haar bevoegdheden moet uitoefenen (goedkeuring eindverslag binnen 180 dagen na de verkiezingen en adviesverlening aan Procureur des Konings binnen 30 dagen na adviesaanvraag) worden opgeschort tijdens de parlementaire recesperiodes en wanneer de zitting gesloten is. Ook de termijn van 200 dagen waarbinnen het parket, na klacht of uit eigen beweging, kan optre-

den, wordt opgeschort tijdens de recesperiodes en wanneer de zitting gesloten is.

Artikel 4

In het Vlaams Parlement wordt een Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven opgericht. De samenstelling en de werking van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven maken deel uit van de interne werking van het Parlement, en worden, met eerbiediging van de relevante wettelijke bepalingen, geregeld in het reglement van het Vlaams Parlement. In het bijzonder moet daarbij rekening gehouden worden met artikel 44 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen dat bepaalt dat de commissies van de Raden samengesteld worden volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging van hun politieke fracties.

De verwijzing naar het reglement van het Vlaams Parlement verhindert niet dat er ook een huishoudelijk reglement gemaakt wordt.

Artikel 5

Dit artikel bepaalt wanneer en aan wie de politieke partijen en de individuele kandidaten hun verkiezingsuitgaven moeten aangeven. De aangifteprocedure is gebaseerd op de federale regeling die voorheen van toepassing was.

De aangiften van de verkiezingsuitgaven van de individuele kandidaten worden per kieskring gecentraliseerd in het hoofdbureau van de kieskring. Wat de verkiezing van de Vlaamse volksvertegenwoordigers in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest betreft, worden de aangiften ingediend bij het gewestbureau. De aangiften van de verkiezingsuitgaven van de partijen gebeuren in het hoofdbureau van de kieskring waar de partij haar zetel heeft.

Bij hun voordracht verbinden de individuele kandidaten zich er in hun akte van bewilliging toe om de herkomst van de geldmiddelen die besteed zijn aan de verkiezingscampagne (via de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen) en de identiteit van de natuurlijke personen die giften van 125 euro en meer hebben gedaan (rechtstreeks) mee te delen aan de federale controlecommissie (art. 116, § 6, Kieswetboek, van toepassing verklaard door artikel 7 van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van

de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap). Wanneer een politieke partij een nationaal lijstnummer aanvraagt, moet een soortgelijke verklaring afgelegd worden (artikel 6 wet 19 mei 1994).

De controle van de herkomst van de geldmiddelen en de identiteit van de schenkers maakt deel uit van de federale regeling van de partijfinanciering. Hoewel de gemeenschaps- en de gewestassemblees sinds de staatshervorming van 2001 bevoegd zijn voor een aanvullende partijfinanciering, is de bevoegdheid inzake partijfinanciering niet gedefederaliseerd. De federale wetgever behoudt de residuaire bevoegdheid inzake partijfinanciering, met inbegrip van de bevoegdheid om de regeling inzake giften te controleren. De kandidaten en de partijen moeten de herkomst van de geldmiddelen en de identiteit van de eventuele schenkers nog blijven meedelen aan de federale controlecommissie.

Artikel 6

Dit artikel legt de taak vast die de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen vervullen bij de controle van de verkiezingsuitgaven. De voorzitters verzamelen de aangiften van de kandidaten die voorgedragen zijn in hun kieskring, evenals de aangiften van de politieke partijen waarvan de hoofdzetel zich in hun kieskring bevindt. De voorzitters van de hoofdbureaus kunnen aanvullende informatie vragen. Op basis van de ingediende aangiften en de aanvullende informatie maken zij een verslag, dat vanaf de 76e tot de 90e dag na de verkiezingen ter inzage ligt. Gedurende die periode kunnen de kiesgerechtigden van die kieskring opmerkingen indienen over die verslagen.

De voorzitter van het hoofdbureau die een verslag heeft opgesteld over de uitgaven van een politieke partij bezorgt uiterlijk de 76e dag na de verkiezingen een kopie van het verslag aan zijn collega's-voorzitters in de andere kieskringen, zodat elke kiesgerechtigde in zijn eigen kieskring de aangifte van de partijen kan inzien.

Zodra de termijn om opmerkingen in te dienen is afgelopen, dat wil zeggen vanaf de 91e dag na de verkiezingen, bezorgen de voorzitters van de hoofdbureaus hun verslag, de ingediende opmerkingen en de aangifteformulieren van de kandidaten en de partijen, aan de voorzitter van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

Artikel 7

De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven controleert de verkiezingsuitgaven op dezelfde manier als de federale controlecommissie. Aan de hand van de verslagen van de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen oordeelt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven of de partijen en de individuele kandidaten de regelgeving inzake de verkiezingsuitgaven geschonden hebben. Dat resulteert in een eindverslag.

Sinds een recente wetwijziging (wet van 2 april 2003) is de federale controlecommissie verplicht zich door het Rekenhof te laten adviseren voor de controle van de verkiezingsuitgaven van de politieke partijen en de individuele kandidaten. De ondersteuning door een instantie als het Rekenhof, die vertrouwd is met de controle van financiële gegevens, biedt zonder twijfel een meerwaarde. De decreetgever is echter niet bevoegd het Rekenhof extra taken op te leggen. Die bevoegdheid komt alleen de (grond-)wetgever toe.

De decreetgever kan evenmin een beroep doen op de leer van de impliciete bevoegdheden om het Rekenhof nieuwe opdrachten te geven. Krachtens artikel 10 van de bijzonder wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen kunnen aangelegenheden die buiten de bevoegdheid van de gemeenschappen of de gewesten vallen alleen bij decreet geregeld worden indien die bepalingen noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de bevoegdheden die uitdrukkelijk zijn toegewezen aan de betrokken decreetgever. De medewerking van het Rekenhof is niet noodzakelijk voor de uitoefening van de parlementaire controle op de verkiezingsuitgaven. Het Vlaams Parlement en het Rekenhof kunnen wel onderling afspraken maken over adviesverlening door het Rekenhof aan het Vlaams Parlement bij de controle van de Vlaamse verkiezingsuitgaven. Dergelijke afspraken worden bij voorkeur opgenomen in het bestaande protocol tussen beide instellingen.

De goedkeuring van het eindverslag wordt voorafgegaan door een reeks aparte beslissingen. In de eerste plaats spreekt de commissie zich uit over de juistheid en de volledigheid van elk verslag van de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen. Bovendien wordt over elke sanctie en elke beslissing in verband met het indienen van een klacht bij de Procureur des Konings afzonderlijk gestemd. Die beslissingen worden opgenomen in het eindverslag.

Krachtens artikel 31, § 5, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, moeten de wetgevende kamers en de deelparlementen (of de door hen aangewezen organen) elkaars sancties, opgelegd met toepassing van de federale wetgeving betreffende de beperking van de verkiezingsuitgaven, toepassen. Uit de toelichting bij dit artikel⁵ blijkt dat de bijzondere wetgever daarmee in eerste instantie de sancties op het verspreiden van imagobevorderende regeringsmededelingen op het oog had. De federale regelgeving inzake verkiezingsuitgaven (de wet van 4 juli 1989 en de wet van 19 mei 1994) bepaalt namelijk dat de kosten van dergelijke imagobevorderende regeringsmededelingen aangerekend worden op de maximumbedragen die de betrokken volksvertegenwoordiger bij de eerstvolgende verkiezing waaraan hij deelneemt, mag uitgeven. De bijzondere wetgever wilde vermijden dat de regeringsleden die bestraft zijn wegens het verspreiden van imagobevorderende regeringsmededelingen, hun straf kunnen ontlopen door deel te nemen aan de verkiezingen op een ander beleidsniveau. Sancties opgelopen naar aanleiding van een federale regeringsmededeling worden dus in rekening gebracht bij de beoordeling van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van het Vlaams Parlement. Die sancties worden ook opgenomen in het eindverslag (zie 5°).

In het eindverslag moet ook melding gemaakt worden van de uitgaven voor de verkiezingen die samenvallen met de verkiezing van het Vlaams Parlement (zie 4°). Bij gelijktijdige verkiezingen gelden voor de partijen en de kandidaten die aan meerdere verkiezingen deelnemen, naast de maximaal te besteden bedragen voor elke verkiezing, ook een plafond voor het geheel van de uitgaven. De beoordeling van dat plafond is alleen mogelijk indien men over de gegevens met betrekking tot die andere verkiezingen beschikt. In de praktijk zal de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven bijgevolg steeds de aan de Brusselse en de Europese parlementsverkiezingen bestede verkiezingsuitgaven moeten betrekken bij haar controle.

⁵ *Parl. St.* Senaat, 2000-2001, nr. 709/1, p. 22: “Het tweede lid van het ontworpen artikel 31, §5, heeft voor gevolg dat de verschillende wetgevende assemblees of de door hen aangewezen organen elkaars sancties, met name indien deze gevolgen hebben voor de toegelaten verkiezingsuitgaven bij de eerstvolgende verkiezingen, moeten respecteren en uitvoeren. Op die manier zal bv. een minister die wordt gesanctioneerd op basis van art. 4bis van de wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven van de federale kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen, deze sanctie niet kunnen omzeilen door zich voor een andere assemblee dan degene die de sanctie heeft uitgesproken verkiesbaar te stellen.”

Artikel 8

Artikel 5, § 1, 1° en 1°bis, van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap verbiedt tijdens een periode van drie maanden voorafgaand aan de verkiezingen, het gebruik van commerciële reclameborden en affiches en van niet-commerciële reclameborden en affiches groter dan 4m². Artikel 2, § 1, van de wet van 19 mei 1994 legt de maximumbedragen vast die politieke partijen gedurende de drie maanden die aan de verkiezingen voorafgaan, aan verkiezingspropaganda mogen besteden.

Een overtreding van de bovenstaande normen wordt bestraft met de inhouding van een gedeelte van de aanvullende partijfinanciering die het Vlaams Parlement krachtens artikel 9 van zijn reglement toekent aan de politieke partijen. De zwaarte van de straffen is afgestemd op de overeenstemmende straf die vastgelegd is in de wet van 19 mei 1994. Krachtens artikel 9 van de wet van 19 mei 1994 verbeuren partijen die hun wettelijk vastgelegde uitgavenplafond overschrijden of gebruik maken van commerciële reclameborden of affiches, hun federale partijdotatie gedurende ten minste 1 maand en ten hoogste 4 maanden.

De aanvullende Vlaamse partijfinanciering bedraagt grosso modo de helft van de federale partijdotatie⁶. Om een gelijkwaardige bestraffing als in de federale controlecommissie mogelijk te maken,

⁶ Elke partij die zowel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers als in de Senaat door ten minste 1 rechtstreeks verkozen parlamentslid vertegenwoordigd is, kan aanspraak maken op een federale dotatie. De jaarlijkse federale dotatie bedraagt voor elke politieke partij een forfaitair bedrag van 125.000 euro, vermeerderd met een aanvullend bedrag van 1,25 euro per geldig uitgebrachte stem (lijststem of naamstem) op de door de politieke partij erkende kandidatenlijsten bij de laatste wetgeven-verkiezingen van de Kamer en de Senaat (artikel 16 wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezingen van de federale kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen). Daarenboven keert het Vlaams Parlement aan elke politieke partij die in het Vlaams Parlement een fractie met ten minste 5 volksvertegenwoordigers vormt nog een extra Vlaamse partijdotatie uit. De totale jaarlijkse Vlaamse partijdotatie is samengesteld uit een forfaitair bedrag van 61.973,38 euro, vermeerderd met een aanvullend bedrag van 1,49 euro per geldig stembiljet met geldige stemmen van de lijst die door de politieke partij is erkend, of van kandidaten van die lijst bij de laatste volledige vernieuwing van het Vlaams Parlement (artikel 9 reglement Vlaams Parlement).

kan de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven beslissen de aanvullende Vlaamse partijfinanciering voor een periode van 2 tot 8 maanden in te houden.

Artikel 9

Artikel 9 bepaalt de straffen voor de kandidaten en de politieke partijen die de verplichting tot tijdige aangifte van de verkiezingsuitgaven, met inbegrip van de aangifte van de verbintenissen aangaan met het oog op verkiezingsuitgaven, niet naleven. Het niet-tijdig meedelen van de herkomst van de middelen is eveneens strafbaar. De straffen zijn gebaseerd op de federale regeling die tot de inwerkingtreding van dit decreet, van toepassing is (de wet van 19 mei 1994).

Artikel 10

Artikel 10 legt de strafprocedureregels vast die van toepassing zijn op de vervolging van de overtreding van de decretale aangifteplicht.

Bruno TOBBACK
Francis VERMEIREN
Herman LAUWERS
Ludwig CALUWE

VOORSTEL VAN DECREET

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschaps- en gewest-aangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder :

- 1° de wet van 19 mei 1994 : de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap ;
- 2° het gewestbureau : het gewestbureau, zoals bedoeld in artikel 16 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen ;
- 3° de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen : de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen, zoals bedoeld in artikel 26quater van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, met inbegrip van de voorzitter van het gewestbureau wat de kieskring Brussel betreft. Indien de voorzitter van het gewestbureau niet-Nederlandstalig is, worden de hem in dit decreet toegewezen bevoegdheden uitgeoefend door de oudste Nederlandstalige bijzitter van het gewestbureau.

Artikel 3

De in artikel 7, § 2, en artikel 10, § 1 en § 3, bedoelde termijnen worden opgeschort tijdens de door het Vlaams Parlement vastgestelde parlementaire recesperiodes en wanneer de zitting van het Vlaams Parlement gesloten is.

Artikel 4

In het Vlaams Parlement wordt een Vlaamse Controlecommissie voor de Verkiezingsuitgaven opgericht, hierna Controlecommissie Verkiezingsuitgaven te noemen.

Het reglement van het Vlaams Parlement bepaalt de samenstelling en de werking van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

HOOFDSTUK II

Aangifte van de verkiezingsuitgaven

Artikel 5

§ 1. De individuele kandidaten die deelnemen aan de verkiezing van het Vlaams Parlement delen uiterlijk de 45e dag na de verkiezingen tegen ontvangstbewijs hun verkiezingsuitgaven mee aan de voorzitter van het hoofdbureau van hun kieskring.

De politieke partijen die deelnemen aan de verkiezing van het Vlaams Parlement delen uiterlijk de 45e dag na de verkiezingen tegen ontvangstbewijs hun verkiezingsuitgaven mee aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring in wiens rechtsgebied de zetel van de partij gevestigd is.

§ 2. De individuele kandidaten en de politieke partijen bewaren de bewijsstukken betreffende hun verkiezingsuitgaven gedurende twee jaar na de datum van de verkiezingen.

HOOFDSTUK III

Controle van de verkiezingsuitgaven

Artikel 6

§ 1. De voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen maken, uiterlijk 75 dagen na de datum van de verkiezingen en in 2 exemplaren, een verslag van de uitgaven die de kandidaten besteed hebben aan hun verkiezingspropaganda.

De voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen in wier rechtsgebied de zetel van een partij gevestigd is, maken, uiterlijk 75 dagen na de datum van de verkiezingen en in zoveel exemplaren als

het aantal kieskringen vermeerderd met één, een verslag van de uitgaven die de politieke partijen besteed hebben aan hun verkiezingspropaganda.

Bij het maken van hun verslag of verslagen vragen de voorzitters alle inlichtingen en nadere aanvullingen die daartoe noodzakelijk zijn.

§ 2. Een exemplaar van de in § 1 bedoelde verslagen wordt bewaard door de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen die het verslag of de verslagen gemaakt hebben.

Het andere exemplaar van de verslagen ligt vanaf de 76e tot de 90e dag na de verkiezingen ter inzage bij de griffie van de rechtbank waar de voorzitter van het hoofdbureau van de betrokken kieskring werkzaam is. De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring die het in § 1, tweede lid, bedoelde verslag maakt, bezorgt uiterlijk de 76e dag na de verkiezingen een exemplaar van het verslag aan de voorzitters van de andere kieskringhoofdbureaus, die het eveneens bij de griffie van hun rechtbank ter inzage leggen tot de 90e dag na de verkiezingen.

De kiesgerechtigden krijgen, op vertoon van hun oproepingsbrief voor de verkiezingen, inzage in het verslag dat betrekking heeft op de kieskring waartoe zij behoren, en kunnen tot de 90e dag na de verkiezingen schriftelijk opmerkingen indienen.

§ 3. Na afloop van de inzagetermijn bezorgen de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen onverwijld een exemplaar van hun verslagen, samen met de bijlagen en de opmerkingen van de kiesgerechtigden, aan de voorzitter van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

Artikel 7

§ 1. De Controlecommissie Verkiezingsuitgaven onderzoekt, met inachtneming van de rechten van de verdediging, de verslagen en opmerkingen, bedoeld in artikel 6. Ze kan zich hierbij laten adviseren door een externe instantie die daartoe door het Vlaams Parlement wordt aangesteld.

§ 2. Uiterlijk 180 dagen na de dag van de verkiezingen keurt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven in openbare vergadering een eindverslag over zijn werkzaamheden goed.

Het eindverslag vermeldt :

- 1° een beoordeling van de juistheid en de volledigheid van de verslagen, bedoeld in artikel 6 ;
- 2° per politieke partij, het totaalbedrag van de verkiezingsuitgaven van die partij ;
- 3° per kieskring, het totaalbedrag van de verkiezingsuitgaven van elke lijst, het totaal van de uitgaven van alle kandidaten van een lijst en van elke verkozene afzonderlijk ;
- 4° de in 2° en 3° bedoelde gegevens met betrekking tot de overige verkiezingen die op de dag van de verkiezing van het Vlaams Parlement georganiseerd worden ;
- 5° de sancties die de Wetgevende Kamers, de gemeenschaps- of gewestassemblees of de door hen aangewezen organen met toepassing van de federale wetgeving betreffende de beperking van de verkiezingsuitgaven hebben opgelegd aan de kandidaten, in de periode die voorafgaat aan de verkiezing bedoeld in artikel 5, en voor zover die sancties nog niet uitgewerkt zijn ;
- 6° elke overtreding van de bepalingen van artikel 5 en van artikel 2 en 5 van de wet van 19 mei 1994, met inbegrip van de beslissing om daarover klacht neer te leggen bij de Procureur des Konings ;
- 7° de sanctie of sancties opgelegd overeenkomstig artikel 8.

Voorafgaand aan de goedkeuring van het eindverslag, stemt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven afzonderlijk over de in § 2, tweede lid, 1°, 6° en 7°, bedoelde aangelegenheden.

§ 3. De voorzitter van het Vlaams Parlement bezorgt, naar gelang van het geval, de politieke partij of de personen ten aanzien van wie de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven de in artikel 8 bedoelde sancties heeft genomen, onmiddellijk een exemplaar van het eindverslag.

Hij stuurt het eindverslag van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven eveneens onmiddellijk naar de diensten van het Belgisch Staatsblad die het uiterlijk 30 dagen na ontvangst in het Belgisch Staatsblad publiceren.

HOOFDSTUK IV

Sanctie- en procedurebepalingen

Artikel 8

Een politieke partij verliest gedurende een periode die de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven bepaalt en die ten minste twee en ten hoogste acht maanden duurt, het recht op de aanvullende partijfinanciering die door het Vlaams Parlement uitgekeerd wordt, indien ze :

- 1° het maximumbedrag overschrijdt dat door artikel 2, § 1, van de wet van 19 mei 1994 wordt toegestaan ;
- 2° de verbodsbepalingen overtreedt, bedoeld in artikel 5, § 1, 1° en 1°bis, van de wet van 19 mei 1994 ;
- 3° uitgaven doet of verbintenissen aangaat voor verkiezingspropaganda zonder die aan de voorzitter van het hoofdbureau van de betrokken kieskring mee te delen ;
- 4° nalaat om binnen 45 dagen na de dag van de verkiezingen haar aangifte van de verkiezingsuitgaven te doen.

Artikel 9

Met een gevangenisstraf van acht dagen tot een maand en met een geldboete van vijftig euro tot vijfhonderd euro, of met een van die straffen alleen, wordt gestraft :

- 1° eenieder die uitgaven doet of verbintenissen aangaat voor verkiezingspropaganda zonder daarvan aan de voorzitter van het hoofdbureau van de betrokken kieskring mededeling te doen ;
- 2° eenieder die geen aangifte doet van zijn verkiezingsuitgaven binnen 45 dagen na de dag van de verkiezingen ;
- 3° eenieder die de bewijsstukken betreffende zijn verkiezingsuitgaven niet gedurende twee jaar na de datum van de verkiezingen bewaart.

Artikel 10

§ 1. De termijn voor de uitoefening van het initiatiefrecht van de procureur des Konings en voor de indiening van klachten in verband met de inbreuken bedoeld in artikel 9 verstrijkt de tweehonderdste dag na de verkiezingen.

§ 2. Uiterlijk acht dagen na ontvangst van een klacht die niet ingediend is door de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven, zendt de procureur des Konings een afschrift van die klacht aan de voorzitter van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven.

Uiterlijk acht dagen na zijn beslissing vervolging in te stellen, brengt de procureur des Konings de voorzitter van de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven hiervan op de hoogte.

§ 3. Uiterlijk dertig dagen na ontvangst van het afschrift van de ingediende klachten of de beslissing tot vervolging brengt de Controlecommissie Verkiezingsuitgaven aan de procureur des Konings een met redenen omkleed advies uit over de klachten en vervolgingen waarvan ze, overeenkomstig § 2, door de procureur des Konings op de hoogte is gebracht.

De adviestertermijn schorst de vervolgingen.

§ 4. Eenieder die een klacht heeft ingediend die ongegrond blijkt te zijn, en waarvan vaststaat dat ze is ingediend met het oogmerk om te schaden, wordt gestraft met een geldboete van 50 euro tot 500 euro.

Bruno TOBBACK

Francis VERMEIREN

Herman LAUWERS

Ludwig CALUWE
